

ตามไปชมวิธีดูแลผัก

ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านสิงห์ ที่เมืองเกษตรสีเขียว จ.ราชบุรี

ศัตรูพืช นับเป็นปัญหาใหญ่ของเกษตรกร ทำให้ต้องมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเสมอมา และจากการที่กรมฯ มีนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ โดยยึดพื้นที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ให้ความสำคัญกับพื้นที่ คน สินค้า เพื่อเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาการผลิตควบคู่กับพัฒนาเกษตรกรนั้น จังหวัดราชบุรีได้นำนโยบายดังกล่าวมาขับเคลื่อนการทำงาน เน้นการพัฒนาให้เป็นเมืองเกษตรสีเขียว สินค้าเกษตรที่มีศักยภาพความและมีความโดดเด่น ได้แก่ ปศุสัตว์ และพืชผัก ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรหลักในพื้นที่ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มไปยังตลาดเฉพาะกลุ่มให้มีความปลอดภัยทางอาหาร มีการส่งเสริมการผลิตตามระบบ GAP เน้นการลดต้นทุนการผลิต และในการกำหนดพื้นที่ดำเนินงาน ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อไป

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลบ้านสิงห์
หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ดำเนินการโดย สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี
งบประมาณจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ.2557

ศูนย์ต้นแบบการผลิตพืชอาหารปลอดภัย
ตามแผนปฏิบัติการจังหวัดราชบุรี ปี 2557
กลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษบ้านหนองศาลา
ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร

สำหรับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านสิงห์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี แต่เดิมนั้นมีการรวมตัวตั้งเป็นกลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษบ้านหนองศาลา เนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากที่เคยยึดอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นการทำสวนปลูกพืชผักแบบร่องสวน โดยในปี 2547 ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอโพธาราม ในการรณรงค์ให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต จนสามารถผลิตใช้เองในชุมชนได้ และในปี 2552 ได้มีการจัดตั้งเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ขึ้น

คุณวสันต์ จันทกร ประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านสิงห์ และเป็นประธานกลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษบ้านหนองศาลาด้วย เล่าให้ฟังว่า กลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษบ้านหนองศาลา เดิมเคยทำการเกษตรแบบใช้สารเคมี แต่ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และปัญหาด้านสุขภาพ ต่อมา ปี 2547 ได้มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลของสำนักงานเกษตรอำเภอโพธาราม และสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี เข้ามาแนะนำ จัดอบรมให้ความรู้ และสาธิตวิธีการใช้สารชีวภัณฑ์และจุลินทรีย์ต่างๆ ทั้ง เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอร์เรีย และเชื้อแบคทีเรียบาซิลลัส (บีที) เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี โดยเริ่มทดลองใช้แบบผสมผสาน ไม่ได้ใช้เต็ม 100% และทดลองมาเรื่อยๆ จนกระทั่งเกษตรกรสามารถผลิต ขยาย และนำไปใช้ด้วยตัวเองได้ ปัจจุบันศูนย์แห่งนี้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการผลิต พืชผักปลอดสารพิษและเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีสมาชิกประมาณ 30 คน มีการผลิตผักต่อเนื่องตลอดทั้งปี ได้แก่ คะน้า กวางตุ้ง บวบ มะระ ถั่วฝักยาว มะเขือเทศ ฯลฯ โดยเกษตรกรสมาชิกมีการจัดตั้งกองทุนบริหารจัดการปัจจัยการผลิตบริการสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันกลุ่มมีโรงผลิต ปุ๋ยอินทรีย์และสถานที่จัดประชุมของกลุ่ม มีการจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิต พืชปลอดภัยตามระบบ GAP

โดยหลักสูตรการเรียนรู้อันหนึ่งของศูนย์แห่งนี้ มี 4 หลักสูตร ได้แก่ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้สารชีวภัณฑ์ การทำมาตรฐาน GAP และการเรียนรู้ ระบบนิเวศในแปลงผัก

สำหรับการใช้สารชีวภัณฑ์ที่ ศจช.บ้านสิงห์ มีการใช้ **เชื้อราไตรโคเดอร์มา** ในการคลุกเมล็ดพันธุ์ผักก่อนปลูก โดยใช้เชื้อในอัตรา 10 - 20 กรัมต่อเมล็ดพันธุ์ผัก 1 กิโลกรัม คลุกเคล้าให้เข้ากันก่อนนำไปปลูก ช่วยควบคุมเชื้อราสาเหตุโรคพืชทางดินได้มากกว่า 10 ชนิด ที่สำคัญ ได้แก่ เชื้อราพิเทียม สาเหตุของโรคกล้าเน่า เมล็ดเน่า เน่ายุบ และเน่าคอดิน เชื้อราไฟทอปธอรา สาเหตุโรครากเน่าโคนเน่า เชื้อราสเคลอโรเทียม สาเหตุ โรคโคนเน่า โรครากเน่า (ราเมล็ดผักกาดขาว) และเชื้อราฟิวซาเรียม สาเหตุของโรคเหี่ยว เป็นต้น

คุณวสันต์ จันทกร ประธานศูนย์ฯ

ส่วนการใช้ **เชื้อราบิวเวอร์เรีย** เป็น จุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคกับแมลง ซึ่งสามารถ ทำลายแมลงได้หลายชนิด กลไกการเข้าทำลาย แมลงของเชื้อราบิวเวอร์เรีย คือ เมื่อสปอร์ของ เชื้อราสัมผัสกับผิวของแมลง ในสภาพความชื้นที่ เหมาะสม (ความชื้นสัมพัทธ์ 50% ขึ้นไป) จะงอก เส้นใยแทงผ่านผิวหนังเข้าไปในลำตัวแมลง แล้ว ขยายจำนวนเจริญอยู่ภายในโดยใช้เนื้อเยื่อของ แมลงเป็นอาหาร แมลงจะตายในที่สุด ภายใน ระยะเวลาต่างๆ ขึ้นอยู่กับชนิด ขนาด และวัยของแมลง โดยทั่วไปประมาณ 3 - 14 วัน เชื้อราบิวเวอร์เรียสามารถนำมาใช้ในการกำจัด แมลงศัตรูพืชที่สำคัญในพืชผักได้แก่ เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ ไรขาว แมลงหวี่ขาว หนอนผีเสื้อต่างๆ ในอ้อย ได้แก่ แมลงค่อมทอง เป็นต้น การฉีดพ่น เชื้อราบิวเวอร์เรียในแปลงเพียงครั้งเดียวไม่ได้ผล ต้องพ่นซ้ำ 2 - 3 ครั้งขึ้นไป และต้องพ่นในช่วง ที่แมลงยังตัวเล็กๆ การพ่นต้องให้ถูกตัวแมลงด้วย เนื่องจากเชื้อราเป็นสิ่งมีชีวิต การออกฤทธิ์ของ เชื้อราไม่เหมือนสารเคมีซึ่งสามารถดูดซึมผ่าน ไปยังเนื้อเยื่อได้ เมื่อเพลี้ยมาดูดกินก็จะได้รับ สารเคมีทำให้เพลี้ยตาย ในกรณีนี้ที่เพลี้ยเกาะอยู่ ใต้ใบ หากพ่นเชื้อราไปตกอยู่บนใบ เชื้อราจะ ไม่ออกฤทธิ์ฆ่าแมลงได้ ดังนั้น การพ่นเชื้อรา ต้องให้สปอร์ไปตกหรือถูกตัวแมลงเท่านั้นจึงจะ ทำลายเพลี้ยได้

การใช้แบคทีเรียบาซิลลัส ทูริงจิก เอนซิส (บีที) จะใช้ช่วยควบคุมหนอนใยผัก หนอนกระทู้หอม หนอนเจาะสมอฝ้าย หนอนคืบ กะหล่ำ และด้วงหมัดผัก เป็นต้น โดยเชื้อบีที จะเข้าทำลายแมลงโดยเมื่อหนอนกินสปอร์และ ผลิตโปรตีนของเชื้อเข้าสู่กระเพาะอาหาร น้ำย่อย ในกระเพาะอาหารของแมลงที่มีความเป็น กรด - ด่างเหมาะสมกับเชื้อบีที จะย่อยผลิต โปรตีนและเชื้อบีทีจะปล่อยสารพิษออกมาทำลาย ผนังกระเพาะอาหารของหนอนศัตรูพืช บีทีจะ ผ่านเข้าสู่ช่องว่างลำตัวแมลง ซึ่งจะมีกระแสเลือด ไหลเวียนอยู่ ไปเจริญและเพิ่มปริมาณในเลือด เซลล์และเนื้อเยื่อของแมลง แมลงจะเป็นอัมพาต และตายเนื่องจากโลหิตเป็นพิษ

ในการผลิตและขยายเชื้อบีที ของ ศจช. บ้านสิงห์ มีวิธีการดังนี้ ขั้นแรกนำน้ำสะอาด 20 ลิตร ใส่ลงในถังหมัก จากนั้นเติมนมข้นหวาน 2 กระป๋อง คนให้เข้ากัน แล้วเติมเชื้อบีที 500 กรัม คนให้เข้ากันอีกครั้ง ปิดฝาถังหมักและ ให้ออกซิเจนวางไว้ในที่ร่มและไม่ร้อน ประมาณ 4 วัน จึงสามารถนำไปใช้ได้ สำหรับการนำไปใช้ จะใช้ในกรณีที่สำรวจพบหนอนเริ่มระบาด โดยใช้เชื้อขยาย 1 ลิตร ต่อน้ำ 200 ลิตร ผสมสาร จับใบฉีดพ่นในตอนเย็นทุก 7 วัน จนกว่าหนอน จะหยุดระบาด

นอกจากนี้ ยังได้ริเริ่มนำไส้เดือนฝอยเข้ามาทดลองใช้ควบคุมผัก ของชุมชน ซึ่งไส้เดือนฝอยสามารถเข้าทำลายแมลงได้หลายชนิด ได้แก่ หนอนผีเสื้อต่างๆ เช่น หนอนกระทู้หอม หนอนกระทู้ผัก หนอนเจาะสมอฝ้าย หนอนใยผัก ด้วงชนิดต่างๆ เช่น ด้วงหมัดผัก เป็นต้น

จากผลการดำเนินงานของ ศจช.บ้านสิงห์ ที่ผ่านมาปรากฏว่า เกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบ อาชีพของตนเอง โดยยึดหลักตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความ ยั่งยืนในชีวิตและสามารถแก้ปัญหาเองได้ ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงและ เพิ่มคุณภาพผลผลิตให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งศูนย์แห่งนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตผักปลอดภัยให้แก่ผู้สนใจทั้งในและต่างจังหวัด เกิดการ เชื่อมโยงเครือข่าย Smart Farmer ผักภายในจังหวัด และเป็นจุดจำหน่าย สินค้าปลอดภัยเพื่อจำหน่ายสินค้าของเกษตรกรภายในจังหวัด

ปัจจุบันศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านสิงห์ ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ได้จัดตั้งกลุ่มเพิ่มขึ้น คือ กลุ่มปุ๋ยเคมี (สินเชื่อปุ๋ยเคมี) กลุ่มตลาด ศรีเมือง (ตลาดขายสินค้า) กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ (ผลิตและ จำหน่าย) กลุ่มข้าวสาร (สินเชื่อเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน) โดยได้รับความ ร่วมมือจากหลายภาคส่วน หลายหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีคณะทำงานเป็นของตนเอง เพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนเดียวกันให้อยู่ อย่างมีความสุขและยั่งยืน นับเป็นการบริหารจัดการของศูนย์ฯ ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ศูนย์แห่งนี้เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้นแบบ ของตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีอีกด้วย

